

Małgorzata Łobacz*

Pedagogiczne przesłanie w życiu i działalności błogosławionego Carla Acutisa (1991–2006)

The Pedagogical Message in the Life and Activities of Blessed Carlo Acutis (1991–2006)

Abstract: The aim of the present article is to portray Carlo Acutis – “God’s influencer” – and the pedagogical message of his evangelizing activities. The blessed boy, raised in Milan, is an inspiration for young people, who are living in a pluralistic world of values and world views and feeling increasingly lost in the moral and spiritual sphere. The life of Carlo Acutis shows that nowadays one can discern pillars on which to base oneself, as well as role models that can indicate the right direction of life – based on love, respect for others, sensitivity to the suffering of the poor and the disadvantaged. The many commitments of the Blessed mostly came down to his evangelizing activities, which have valuable pedagogical implications, such as education toward values; indicating role models; promoting the good; or warning against an immoral life.

Keywords: Carlo Acutis, youth, faith, evangelization, education.

* Małgorzata Łobacz (ORCID: 0000-0002-1476-8278) – dr, Instytut Pedagogiki, Akademia Zamojska; kontakt: gkolomanska@wp.pl.

Wstęp

W świecie naznaczonym obojętnością moralną i religijną, gdzie zanikają najwyższe wartości, swego rodzaju alternatywą staje się świadectwo świętych, zwłaszcza świętych naszych czasów¹. Ich życie służy jako przekonujące wezwanie do przestrzegania „wysokiego standardu” codziennego życia chrześcijańskiego, zakorzenionego w niezachwianej logice *Ewangelii*².

Wielu świętych swoją postawą potwierdziło dynamikę rozwoju człowieka dzięki Bożej obecności. Wśród osób wyniesionych na ołtarze „nie brakuje także ludzi młodych, angażujących się osobiście w ewangelizację rówieśników”³. Przykładem jest świadectwo życia i działalność błogosławionego Carla Acutisa – włoskiego nastolatka, zmarłego w wieku zaledwie 15 lat. Młodego ewangelizatora, „człowieka wielkiego formatu zarówno w wymiarze ludzkim, jak i duchowym, którego życie było proste i wypełnione troską o bliźnich, przepojone człowieczeństwem, wiarą i miłosierdziem”⁴.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie biografii Carla Acutisa, ze szczególnym uwzględnieniem jego spuścizny ewangelizacyjnej i jej pedagogicznych implikacji.

Rys biograficzny Carla Acutisa

Carlo Acutis urodził się 3 maja 1991 r. w Londynie jako syn Antonii Salzano (pochodzącej z zamożnej, mediolańskiej rodziny) oraz Andrei Acutisa (urodzonego w Londynie). Carlo chrzest święty przyjął 18 maja 1991 r. w kościele pod wezwaniem Matki Bożej Fatimskiej w Londynie, którą później darzył szczególnym nabożeństwem. Gdy miał pięć miesięcy jego rodzina powróciła do Mediolanu.

- 1 R. Skrzyniarz, *Wzory i wzorce osobowe w pedagogice społecznej Jana Pawła II*, w: *Przewodnik pedagogiki społecznej Jana Pawła II*, t. 1: *Człowiek*, red. T. Bojarska-Szot, J. Szot, Zamość 2024, s. 153–187.
- 2 Jan Paweł II, *Novo Millennio Ineunte*, Wrocław 2001, nr 31.
- 3 S. Chrobak, *Troska o ewangelizację młodzieży w działalności wychowawczej Jana Bosko*, „*Studia Bobolanum*”, 31 (2020) nr 1, s. 109, DOI: 10.30439/2020.15.
- 4 N. Gori, *Eucharystia. Moja autostrada do nieba. Historia Carla Acutisa*, tł. J. Curyło, Kraków 2017, s. 98.

Babcia Carla ze strony ojca była Polką, osobą głęboko wierzącą⁵, i znacząco wpłynęła na uwrażliwienie wnuka na wiarę w Boga. Jego matka – jak sama o sobie mówiła – pozostawała „religijną analfabetką”⁶. Ojciec, Andrea Acutis – podobnie, „choć za sprawą praktykujących rodziców częściej zdarzało mu się bywać w kościele”⁷. Jak sami rodzice przyznali, „przywykli do życia bez wiary”⁸.

Carlo, mając 4 lata, uczęszczał do przedszkola⁹. Jego łagodne usposobienie było zauważalne od pierwszych lat życia. We wspomnieniach ówczesnej opiekunki chłopca, z pochodzenia Polki, Carlo był „za grzecznego”, gdyż nie reagował agresywnie nawet wówczas, gdy któryś z kolegów go uderzył. Jako czteroletnie dziecko, już w tych wczesnych latach, zawstydział innych swoją argumentacją, mówiąc: „Pan nie byłby zadowolony, gdybym reagował agresywnie”¹⁰.

Kiedy osiągnął wiek szkolny, rozpoczął naukę w Instytucie San Carlo w Mediolanie. Po trzech miesiącach nauki, z powodu znacznej odległości szkoły od domu, rodzice przenieśli Carla do szkoły przy Instytucie Tommaseo.

We wspomnieniach osób z otoczenia – sąsiadów, nauczycieli, rówieśników, znajomych – Carlo był postrzegany jako „wyjątkowe dziecko”. Oceniano go, wyrażając się: „dobry, doskonale wychowany, szlachetny”, „sympatyczny i bezpośredni”¹¹; „Było to bardzo dobrze wychowane dziecko i nigdy nie widziałam, żeby kaprysił, nie słyszałam, aby brzydko się wyrażał, codziennie widziałam go

5 Maria Henrietta Perłowska (ur. 1939) – wnuczka polskiego ziemianina i dyplomaty Jana Perłowskiego (1872–1942); Ł. Misiarz, *Życiorys Carlo Acutisa pełen ciekawostek. Poznaj cytaty błogosławionego Carlo*, <https://zyciorysy.info/carlo-acutis/>, dostęp: 10.02.2025.

6 Zagłębiając się w genealogię rodziny bł. Carla Acutisa, warto zaznaczyć, że wśród Jego przodków znalazły się również osoby wyniesione na ołtarze: św. Caterina Volpicelli (krewna ze strony matki Antoni Salzano) oraz św. Giulia Salzano (krewna ze strony ojca Antoni Salzano); A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica mojego syna. Dlaczego Carlo Acutis jest uznawany za świętego?*, tł. A. Gogolin, Kraków 2023, s. 67.

7 Tamże, s. 8.

8 Tamże.

9 N. Gori, *Eucharystia*, s. 32.

10 Tamże, s. 33.

11 Tamże, s. 35.

idącego na Mszę¹²; „dziecka, które tak jak on codziennie uczestniczy we Mszy Świętej i odmawia różaniec, nie jest łatwo znaleźć”¹³. Siostra Andreina ze szkoły, do której Carlo uczęszczał, wspominała, że „był to pogodny, uprzejmy, bardzo energiczny i posłuszny chłopiec. Bardzo lubił towarzystwo i zawsze otaczali go koledzy”¹⁴. Wszystkie te opinie potwierdzają otwartość Carla na innych, jego bezpośredniość i łatwość nawiązywania kontaktów.

W wieku siedmiu lat Carlo wyraził pragnienie przyjęcia Sakramentu Komunii Świętej. Dzięki specjalnemu pozwoleniu jego kierownika duchowego – arcybiskupa Pasquale Macchi – przyszedł Błogosławiony przystąpił do Pierwszej Komunii 16 czerwca 1998 r.¹⁵ Pięć lat później w kościele Santa Maria Segreta otrzymał 4 maja Sakrament Bierzmowania z rąk proboszcza parafii San Marco w Mediolanie – ks. prałata Luigi Testore.

Carlo, mając 14 lat, zaczął uczęszczać do Liceum Klasycznego przy Instytucie Leona XIII w Mediolanie, który prowadzili Ojcowie Jezuici. Tam zdobył potrzebną wiedzę i w pełni uformował swoją osobowość.

Carlo zachorował nagle – 1 października 2006 r. Miał znacznie podwyższoną temperaturę: „Ni stąd, ni zowąd rzucił: «Ofiarowuję swoje cierpienia za papieża, za Kościół i za to, żeby nie iść do czyśćca, tylko prosto do raju»”¹⁶. Lekarz początkowo zdiagnozował grypę, a następnie świnkę. Tydzień później, bardzo osłabionego chorego, przewieziono do kliniki De Marchi, w której zdiagnozowano u niego białaczkę typu M3, zwaną też ostrą białaczką promielocytową. Carlo diagnozę przyjął ze spokojem. Po wyjściu lekarza, rzekł do rodziców: „Pan krzyknął do mnie: «Pobudka!»”¹⁷. Do szpitala św. Gerarda w Monzy, specjalizującego

12 Tamże, s. 36.

13 Tamże, s. 37.

14 Tamże, s. 38.

15 Matka Carla Acutisa wielokrotnie mocno podkreślała związek syna z Eucharystycznym Jezusem: „Pragnąc zrozumieć duchowość mojego syna, trzeba zanurzyć się w misterium eucharystycznym. Odkąd w wieku siedmiu lat po raz pierwszy przystąpił do Komunii, Carlo codziennie chodził na Mszę Świętą. Zawsze też adorował Najświętszy Sakrament – bądź to przed liturgią, bądź to po niej”; A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 216.

16 Tamże, s. 9.

17 N. Gori, *Eucharystia*, s. 148.

się w leczeniu tego typu białaczki, Carla przewieziono 8 października. Trzy dni później zapadł w śpiączkę. Zmarł 12 października 2006 r. w wieku 15 lat. Pogrzeb odbył się 14 października 2006 r. w kościele Santa Maria Segreta. Pochowany został w rodzinnym grobowcu w Ternengo (Biella), a w lutym 2007 r. jego doczesne szczątki przeniesiono na cmentarz komunalny w Asyżu¹⁸. Z kolei 23 stycznia 2019 r. dokonano ekshumacji ciała Carla Acutisa, które następnie złożono w sanktuarium Obnażenia św. Franciszka przy kościele Matki Bożej Większej. Tam jego doczesne szczątki spoczywają do dnia dzisiejszego.

Carlo Acutis został beatyfikowany 10 października 2020 r. w Asyżu. Kościół wspomnienie liturgiczne Carla Acutisa obchodzi 12 października¹⁹.

Pedagogia wiary Carla Acutisa

Termin pedagogia (gr. παιδαγωγία – paidagogia) wywodzi się z antycznej paidei (gr. παιδεία, łac. *educatio*), która oznaczała wszechstronne kształtowanie młodego Greka. Temu pojęciu bliskie jest współczesne określenie „sztuka wychowania” (gr. παιδαγωγικὴ τέχνη – paidagōgikē téchnē; łac. *ars educandi, ars artium et scientia scientiarum*)²⁰. W *Leksykonie PWN* pedagogia została zdefiniowana jako „zespół środków i metod wychowania stosowanych przez nauczycieli”²¹. Termin ten odnosi się do praktyki wychowawczej.

Wiara natomiast „jest pójściem za Bogiem, tak jak się idzie za przewodnikiem. Oznacza ona konsekwentne liczenie się z Bogiem i stosowanie Jego rozstrzygnięć w każdej dziedzinie życia”²². Pedagogia wiary (wychowanie

18 Ł. Misiarz, *Życiorys Carlo Acutisa pełen ciekawostek*.

19 Kanonizacja bł. Carlo Acutisa planowana jest na 27 kwietnia 2025 r. Oświadczenie watykańskiej Dykasterii do Spraw Kanonizacji z 23 maja 2024 r. wskazuje, że wstawiennictwu Carla Acutisa przypisano kolejny cud: uzdrowienie 21-letniej kobiety z Kostaryki z poważnego urazu głowy; K. N. Hattrup, *Bł. Carlo Acutis zostanie kanonizowany! Wydarzył się drugi cud*, <https://pl.aleteia.org/2024/05/23/bl-carlo-acutis-zostanie-kanonizowany-wydarzyl-sie-drugi-cud>, dostęp: 17.02.2025.

20 W. Cichosz, *Biblijne wychowanie parenetyczne. Od pedagogiki do pedagogii*, „*Studia Katechetyczne*”, 8 (2012) s. 244–245.

21 *Pedagogika. Leksykon PWN*, red. B. Milerski, B. Śliwerski, Warszawa 2000, s. 144.

22 Z. Zarembski, *Pedagogia wiary w nauczaniu Papieża Jana Pawła II*, „*Ateneum Kapłańskie*”, 142 (2004) z. 570, s. 221.

w wierze) rozumiana jest jako „integralna formacja osoby ludzkiej, tj. sfery cielesnej, intelektualnej i duchowej, o kształtowanie żywej relacji z Bogiem i wychowanie do dialogu z Nim, o otwarcie na wspólnotę Kościoła i inkulturację wiary”²³. Tutaj podstawowym prawem staje się „zasada wierności Bogu i człowiekowi”²⁴.

Taką postawę przyjął bł. Carlo Acutis. Był przekonany, że Jezus objawia się i przebywa pośród ludzi poprzez codzienność. „Nie szukał Go w wiekopomnych czynach, ale w małych sprawach życia powszedniego”²⁵. W swoich notatkach zapisał: „Nasz pobyt na ziemi ma sens. Ma sens, jeżeli jest osobistą wędrówką ku Zbawicielowi. Oto na czym polega nasze – moje i twoje – zadanie”²⁶.

Pedagogia wiary Carla Acutisa opiera się na siedmiu filarach, których centrum stanowi codzienna Eucharystia (ryc. 1). Pragnienie spotkania z Żywym Bogiem w czasie codziennej Mszy Świętej rodziło z kolei potrzebę częstego korzystania z sakramentu pokuty i trwania przed Najświętszym Sakramentem podczas adoracji. Towarzyszyły Błogosławionemu modlitwa różańcowa i Słowo Boże oraz przewodnictwo Anioła Stróża. Z tej wierności Bogu rodziła się wierność człowiekowi, która była szczególnie widoczna w opiece nad słabszymi kolegami, służbie potrzebującym (osobom starszym), wspieraniu bezdomnych i biednych.

Msza Święta i komunია stanowiły nieodłączny element życia Carla Acutisa. Tuż po przyjęciu pierwszej Komunii Świętej, mając zaledwie siedem lat, zanotował: „Trwać w jedności z Jezusem: oto mój plan na życie”²⁷. Biskup Michelangelo M. Tiribilli podkreśla: „Jego pokarmem jest codzienna Eucharystia, z entuzjazmem uczestniczy we Mszy Świętej, spędza całe godziny przed Najświętszym Sakramentem”²⁸. Carlo Sakrament Eucharystii nazywał „autostradą do nieba”. Całe jego życie koncentrowało się wokół codziennego spotkania z Jezusem

23 W. Cichosz, *Pedagogia wiary we współczesnej szkole katolickiej*, Warszawa 2010, s. 24–31.

24 B. Skłodowski, *Pedagogia czterech progów wiary w biblijnej katechezie dorosłych* *MessAJE*, „Rocznik Teologii Katolickiej”, 14 (2015) nr 1, s. 229–230.

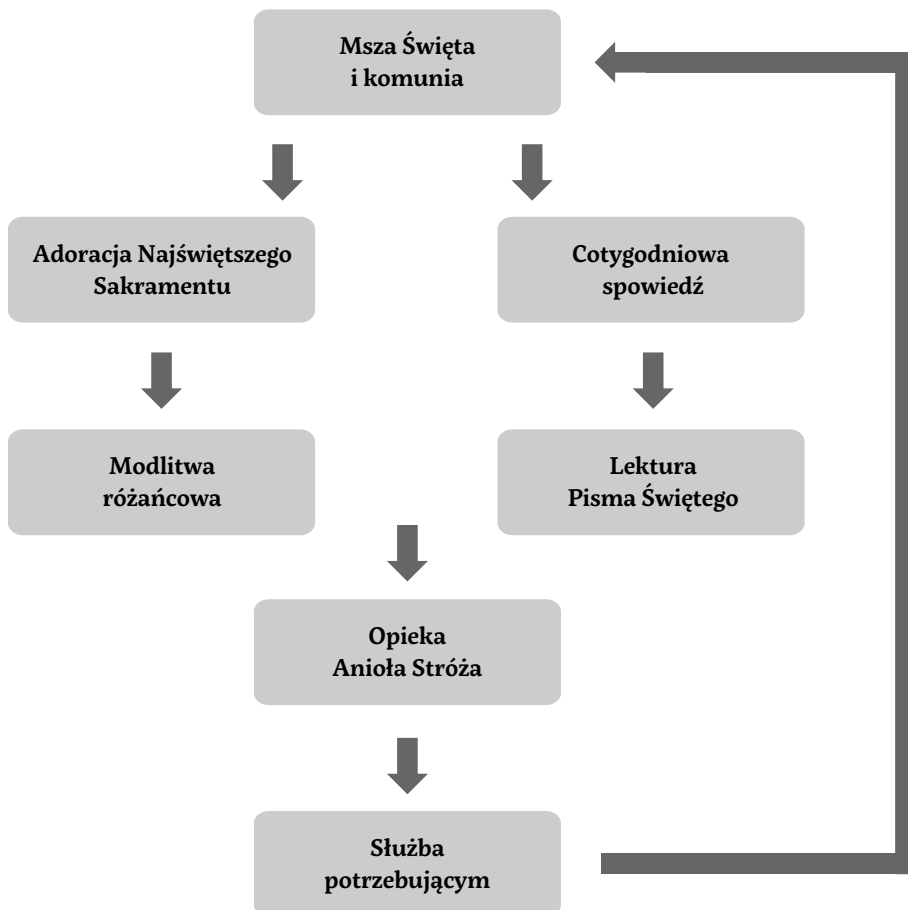
25 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 41.

26 Tamże, s. 31.

27 Tamże, s. 111.

28 M. M. Tiribilli, *Przedmowa*, w: N. Gori, *Eucharystia*, s. 5–6.

Rycina 1. Filary pedagogii wiary Carla Acutisa

Źródło: opracowanie własne.

w Najświętszym Sakramencie. Matka Błogosławionego, Antonia Salzano, wiele razy podkreślała:

Pragnąc zrozumieć duchowość mojego syna, trzeba zanurzyć się w misterium eucharystycznym. [...] Zawsze też adorował Najświętszy Sakrament – bądź to przed liturgią, bądź to po niej. Mówił: „Jeśli się nad tym głębiej zastanowić, to mamy znacznie, znacznie więcej szczęścia niż ci, którzy ponad dwa tysiące lat temu żyli obok Jezusa w Palestynie. Apostołowie, uczniowie,

ówcześni ludzie mogli Go wprawdzie widywać, dotykać, rozmawiać z Nim, ale czas i przestrzeń ich ograniczały. [...] Nam wystarczy pójść do najbliższego kościoła, aby mieć «Jerozolimę» na wyciągnięcie ręki!"²⁹.

Drugim, istotnym filarem pedagogii Carla Acutisa, była adoracja Najświętszego Sakramentu. Adorację praktykował każdego dnia, przed Mszą Świętą, bądź też po niej. Jak sam mówił: „Pod wpływem słońca człowiek się opala. Pod wpływem Jezusa w Eucharystii dostępuje uświęcenia”³⁰.

Od najmłodszych lat miał wyjątkowe nabożeństwo do Matki Bożej, praktykując codzienną modlitwę różańcową. Szczególnym miejscem dla przyszłego Błogosławionego stało się Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Pompei. Wielokrotnie też ofiarowywał się Maryi³¹.

Filar czwarty, czyli Słowo Boże. Carlo chętnie sięgał po lekturę Pisma Świętego, w przekonaniu, że całe Pismo jest zogniskowane wokół Chrystusa. Miał też w zwyczaju opowiadać biblijne epizody, które nawiązywały do Jezusa, sakramentów, a w szczególności do daru Eucharystii³².

Sakrament pokuty i pojednania stał się piątym filarem pedagogii wiary Carla Acutisa. Już jako kilkuletni chłopiec praktykował cotygodniową spowiedź. Bardzo mu zależało, by żaden, nawet najmniejszy grzech, nie oddzielał go od Boga. Spowiednika traktował niczym lekarza: „za jego pośrednictwem Bóg leczy rany, które zadał nam grzech”³³. Podkreślał, że „rozpacz jest skutkiem grzechu i odwrócenia się od Boga. Porzucić grzech i rozpocząć nowe życie w stanie łaski – oto jedyne remedium”³⁴.

Przedostatni – szósty filar – to opieka anioła stróża. Carlo aniołów otaczał czcią – będąc dzieckiem modlił się każdego dnia do Anioła Stróża i często uży-

29 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 216–217. Jako kilkuletni chłopiec zwykł mawiać: „gdyby ludzie rozumieli prawdziwe znaczenie Eucharystii, chętnych do przyjęcia komunii byłoby tak wielu, że kościoły pękałyby w szwach”; tamże.

30 Tamże, s. 238.

31 N. Gori, *Eucharystia*, s. 122–123.

32 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 144.

33 Tamże, s. 115.

34 Tamże, s. 114.

skiwał od niego konkretną pomoc³⁵. Miał świadomość, że aniołowie są niepowtarzalnym darem, który Bóg ofiarowuje każdemu człowiekowi, a my możemy korzystać z dobrodziejstw ich natchnień, człowiek zaś pozbawiony ochrony Anioła Stróża łatwo wpada w sidła zła.

Siódmy – ostatni filar – odnosił się do służby potrzebującym: bezdomnym, ubogim, chorym, z niepełnosprawnością, upokarzany kolegom, mającym trudności w nauce. Działalność Carla, skoncentrowana na potrzebujących, osiągnęła szczególny wymiar. Angażował się bowiem w pracę wolontariálną, m.in. w jadłodajni dla ubogich, którą prowadzili ojcowie kapucyni. Znosił też posiłki bezdomnym, a za swoje oszczędności kupował im niezbędne rzeczy, np. koc czy śpiwór. Pomagał także imigrantom. Dobre czyny spełniał z potrzeby serca, przepełnionego miłością i współczuciem³⁶. Niejednokrotnie świadczył również pomoc:

[...] w stosunku do nędzarzy, którzy spali w okolicy jego domu w Mediolanie, wzdłuż kolumn kościoła albo w pobliżu Łuku Pokoju przy parku Sempione. [...] Za kieszonkowe kupił pojemniki termiczne oraz niewielkie termosy [...] wychodził z domu, żeby zanieść im część swojej kolacji, owoce, ciastka albo kanapki i ciepłe napoje. Czasem dawał im również ubrania. [...] Pewnego razu poprosił, żebym pozwoliła mu pójść z Rajeshem do centrum. Chciał wydać zaoszczędzone pieniądze na śpiwory dla ubogich³⁷.

Pomoc materialna nie była jedynym aspektem działalności dobroczynnej Carla. Ze wspomnień członków rodziny, sąsiadów czy nauczycieli, wiadomo, że wspierał kolegów z klasy, którzy mieli jakieś trudności – w nauce albo w domu – spowodowane trudną sytuacją rodzinną³⁸. Antonia Salzano wspomina:

mój syn miał słabość do ludzi niepełnosprawnych. Uważał ich za dar od Boga. Zwykł mawiać, że zajmują szczególne miejsce w Sercu Pana [...].

35 Tamże, s. 178.

36 A. Nowakowska, *Bł. Carlo Acutis – „Odnajdźcie Boga, a znajdziecie sens waszego życia”*, <https://twojradom.pl/blogoslawiony-carlo-acutis-odnajdźcie-boga-a-znajdziecie-sens-waszego-zycia/1230461>, dostęp: 10.02.2025.

37 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 117–118.

38 N. Gori, *Eucharystia*, s. 43.

Carlo darzył chorych serdeczną miłością. Miał szczególne względy dla cierpiących i osób starszych. Ileż razy widziałam, jak pomaga staruszkom nieść zakupy!³⁹

W innym natomiast miejscu mówi:

Carlo zawsze był po stronie tych najsłabszych. Taką już miał naturę. W szkole nie było kolegi, którego w razie potrzeby by nie wsparł bądź nie obronił przed atakami innych. Darzył miłością ubogich, ostatnich, słabych i niepełnosprawnych⁴⁰.

W swoich rozważaniach Karl Rahner podkreśla, że dążenie do nowoczesności jest tylko wtedy właściwe, gdy uwzględnia potrzebę bycia człowiekiem. Dla osób wierzących „bycie człowiekiem” wiąże się z prowadzeniem życia wewnętrznego⁴¹. Tymczasem w społeczeństwach ponowoczesnych religia często jest spychana na margines i przestaje być źródłem podstawowych znaczeń, stając się elementem prywatnym i subiektywnym. Coraz większa liczba młodych ludzi sięga po egzotyczne i obce kulturowo formy religijności, takie jak te związane z New Age, które prezentują naturalistyczne, bezosobowe oraz panteistyczne pojmowanie Boga, eklektyzm czy ideę reinkarnacji⁴².

W sytuacji, gdy kultura oraz edukacja odchodzą od idei transcendencji, a nawet ją odrzucają, wówczas popadają w kryzys, który zagraża osobowemu wymiarowi człowieka. Sobór watykański II podkreślił, że każdy człowiek jest powołany do życia wewnętrznego, co oznacza rozwijanie umysłu, kształtowanie sumienia, harmonizowanie duchowych zdolności oraz rozwijanie w sobie uczuć społecznych i prowadzenie walki ze złem⁴³. Taką postawę bezsprzecznie reprezentował w swoim młodym życiu Carl Acutis.

39 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 51.

40 Tamże, s. 122.

41 K. Rahner, *Ryzyko chrześcijanina*, tł. T. Mieszkowski, Warszawa 1979, s. 12.

42 L. Dyczewski, *Kultura polska w procesie przemian*, Lublin 1993, s. 185–196, cyt. za: T. Ożóg, *Kulturowe zagrożenia wychowawcze*, w: *Wychowanie chrześcijańskie a kultura*, red. M. Nowak, T. Ożóg, Lublin 2000, s. 170.

43 K. Rahner, *Ryzyko chrześcijanina*, s. 12.

Oryginalność działalności ewangelizacyjnej Carla Acutisa i jej implikacje pedagogiczne

Człowiek przychodzi na świat jako istota naznaczona przygodnością (krucha i niedoskonała). By móc integralnie wzrastać i dojrzewać, potrzebuje pomocy pod różnymi formami wychowania: fizycznego, intelektualnego, moralnego, kulturalnego, a także religijno-duchowego. Poprzez odrzucenie Boga, dziedzictwa kulturowego, uniwersalnych wartości oraz swoich umiejętności, dokonuje się deformacja człowieka: osobowa i moralna. Obrazy i słowa, które docierają do ludzi, dzisiaj przede wszystkim za pośrednictwem mediów, zwłaszcza internetu, skłaniają do podejmowania decyzji opartych na łatwych wyborach, wygodzie oraz dbałości o własne interesy. Dążenie do sukcesu jest napędzane przez kulturę, która na pierwszym miejscu stawia awans, a normy zachowania charakteryzują się pośpiechem i zabieganiem. W tę kulturę wpisują się również działania w szkołach, które wzmacniają obecny porządek społeczny. Preferowana powszechnie jest rywalizacja zamiast współpracy.

Warto w tym miejscu postawić pytanie. Dlaczego pedagogiczne przesłanie błogosławionego nastolatka – Carla Acutisa – jest tak znaczące, oryginalne i atrakcyjne?

Nastolatek naszych czasów, jak wielu innych, aktywny w szkole, posiadający grono przyjaciół, wielki ekspert (jak na swój wiek) w dziedzinie komputerów. A przez wszystko, co robił przenikało jego osobiste spotkanie z Jezusem Chrystusem⁴⁴.

Carlo podejmuje działalność ewangelizacyjną, wykorzystując swoje zdolności informatyczne i predyspozycje osobowościowe: otwartość, życzliwość, komunikatywność. Jego aktywność w wymiarze religijnym ma swoje implikacje pedagogiczne (ryc. 2). Ze względu na ograniczoność miejsca w niniejszym artykule, zasygnalizuję tylko najbardziej kluczowe elementy przedstawionego modelu.

44 M. M. Tiribilli, *Przedmowa*, s. 5–6.

Najważniejsza działalność Acutisa polegała na ewangelizacji za pośrednictwem mediów i w codziennym życiu. Z niej zaś można wyprowadzić cenne implikacje pedagogiczne, np. wychowanie do wartości, do podążania w kierunku dobra, rozwijania talentów i zdolności czy rezygnacji ze złego, niemoralnego życia, uderzającego w godność człowieka.

W czasach, gdy wiele osób krytykuje uzależniające i niebezpieczne aspekty przestrzeni wirtualnej, Carlo miał odwagę postrzegać Internet w inny sposób. Wierzył, że przy odpowiedzialnym korzystaniu z tej technologii oraz kierując się przesłaniem Chrystusa, może stać się on wspaniałym narzędziem ewangelizacji⁴⁵. W związku z tym zaangażował się w tym obszarze w liczne inicjatywy. Zaprezentował nowatorskie podejście do postrzegania i wykorzystywania sieci. Nie traktował jej jako zagrożenia czy nieszczęścia współczesnego świata, lecz jako potężne narzędzie do czynienia dobra i propagowania wiary. Jego życiowym hasłem była „świętość w Internecie”.

Przygotowywał wystawy komputerowe, które umieszczał w Internecie, aby dotrzeć do jak najszerszej grupy odbiorców. Dzięki temu mógł zaspokoić swoje pragnienie głoszenia Dobrej Nowiny wszystkim ludziom⁴⁶. Jego najbardziej znane projekty, to: „Piekło, czyściec, raj”, „Anioły i demony”, „Apele Matki Boskiej. Objawienia i sanktuaria Maryjne na świecie” i ta szczególna – „Cuda eucharystyczne na świecie”⁴⁷.

Działalność ewangelizacyjną prowadził codziennie, będąc przykładnym synem, kolegą, sąsiadem. Matka przyszłego Błogosławionego, żyjąca latami z dala od Kościoła, wróciła do wspólnoty chrześcijańskiej:

45 I. Witkowski, *Carlo Acutis: inspirująca biografia i najważniejsze cytaty*, <https://pkrsradom.pl/carlo-acutis-inspirujaca-biografia-i-najwazniejsze-cytaty>, dostęp: 21.02.2025.

46 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 6–7.

47 Wystawa przedstawia zbiór zdjęć i historycznych opisów wybranych Cudów eucharystycznych (około 136 uznanych przez Kościół), które wydarzyły się na przestrzeni wieków w wielu krajach świata. Prezentowana była na wszystkich pięciu kontynentach. W samych USA gościła w tysiącach parafii i na ponad 100 uniwersytetach, była także promowana na Konferencjach Episkopatów, m.in. Filipin, Argentyny, Wietnamu. Pokazywana również w Chinach i Indonezji, w Sanktuarium w Gwadelupie i Fatimie; *O wystawie Carla „Cuda Eucharystyczne”*, <https://www.razemwdrodze.pl/carlo-acutis/180-o-wystawie-carla-cuda-eucharystyczne>, dostęp: 20.02.2025.

Carlo pokazał mi, jak żyć w perspektywie wieczności. Dzięki niemu nauczyłam się nieustannie spoglądać ku niebu, ku Absolutowi, wyzwolona spod jarzma przypadkowości. Dzień po dniu wyprowadzał mnie z niewoli relatywizmu, aż stałam się pielgrzymem Absolutu, który oznacza nadprzyrodzoność, ale także łaskę⁴⁸.

W podobnym tonie wspominał go także Rajesh – opiekun Carla:

Carlo był chłopcem wielkiej pobożności i głębokiej wiary [...]. Byłem hinduistą z kapłańskiej kasty braminów, ale Carlo twierdził, że gdybym zbliżył się do Jezusa, byłbym szczęśliwszym człowiekiem, i regularnie udzielał mi nauk. Czytał *Biblię*, *Katechizm Kościoła Katolickiego* i żywoty świętych. [...] Carlo był dla mnie mistrzem autentycznego życia chrześcijańskiego i niedościgłym wzorem moralnym. Przyjąłem chrzest, ponieważ zaraził mnie – i poraził – swoją niezachwianą wiarą, wielkim miłosierdziem i czystością⁴⁹.

Swoją postawą, życzliwością, roztroprnymi wypowiedziami, opartymi na Ewangelii, przyciągał do wiary swoich rówieśników. Istnieje wiele świadectw młodych ludzi, którzy wrócili do Kościoła: „Od śmierci Carla czuję jego szczególną bliskość. Przede wszystkim odczułem potrzebę bycia wolontariuszem [...] Poza tym znów zacząłem chodzić na Mszę”⁵⁰.

Wśród osób, ceniących działalność ewangelizacyjną błogosławionego piętnastolatka, były też osoby duchowne. Sekretarz Papieskiej Akademii „Cultorum Martyrum” podkreślał:

Nasza akademia stawia go za przykład swoim studentom, uznając za wzór cnót i poświęcenia Kościołowi i Ojcu Świętemu. Celem poświęcenia Carla [...] było przekazanie gorącej wiary przyszłym pokoleniom chrześcijan⁵¹.

48 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 26.

49 *Carlo Acutis Misjonarz 2.0*, <https://www.youtube.com/watch?v=kC7mSAVc5Mc>, dostęp: 19.02.2025; A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 123–124.

50 N. Gori, *Eucharystia*, s. 50.

51 Tamże, s. 61.

Jezuita, profesor Papieskiego Instytutu Orientalnego oraz Papieskiego Instytutu Biblijnego, w swoich wspomnieniach zachował pamięć o Carlu, pisząc: „Uczestnicząc z zapalem w Eucharystii, pogłębiał swoją wiarę; przeżywał ją coraz bardziej świadomie. [...] Pozostawił niezatarty ślad, ważny dla mojego kapłaństwa”⁵². Zakonnica ze Wspólnoty Małych Sióstr Jezusa napisała zaś o nim: „kiedy w tygodniu twojej Wielkanocy powiedziałaś: «Ofiaruję... za...», zrozumiałam, na czym polega wstawiennictwo i dar modlitwy za dusze zmarłych”⁵³.

Mimo licznych obowiązków w szkole i poza nią, Carlo chętnie włączał się w prace młodzieżowego oratorium oraz działalność w swojej parafii pw. Santa Maria Segreta w Mediolanie. W wieku zaledwie 11 lat – na prośbę proboszcza – prowadził lekcje katechizmu dla dzieci⁵⁴. W kolejnych latach uczył katechizmu młodzież przygotowującą się do Sakramentu Bierzmowania. Wspólnie ze studentami informatyki stworzył witrynę internetową dla swojej parafii. Latem 2006 r. zaprojektował stronę poświęconą wolontariatowi organizowanemu przez Instytut Leona XIII. Odpowiadał za koordynację produkcji materiału promującego różnorodne działania i inicjatywy tej instytucji, którego zasięg był ogólnokrajowy. Ponadto założył stronę internetową Papieskiej Akademii „Cultorum Martyrum”⁵⁵.

Pedagogiczne przesłanie Carla Acutisa ma ścisły związek z jego systemem aksjonormatywnym. Pozostawał wierny fundamentalnym wartościom opartym na Dekalogu, które afirmował słowem i czynem, bronił i z odwagą zaszczepiał w innych. Na potrzeby niniejszego artykułu wskażę dwie wartości, które były przedmiotem szczególnej troski przyszłego Błogosławionego, czyli na życie ludzkie i czystość serca (spojrzenia/duszy i ciała).

Cześć dla życia – pisał Albert Schweitzer – wymaga od człowieka szacunku, a swoje poglądy na temat miłości do życia wyraził on w sposób następujący:

istotą dobrą jest życie utrzymywać, życie popierać i życie wznosić na najwyższy poziom. Złem jest życie niszczyć, życiu przeszkadzać

52 Tamże, s. 40.

53 Tamże, s. 41.

54 *Pragnął wszystkich zaprowadzić do Jezusa*, „Miłujcie się”, 2020, nr 3, s. 61.

55 A. Nowakowska, *Bł. Carlo Acutis – „Odnajdźcie Boga, a znajdziecie sens waszego życia”*.

i życie hamować w rozwoju. Oto podstawowa zasada etyki – konieczna, powszechna i absolutna⁵⁶.

Tego rodzaju postawa, która chroni wartość życia, odwołuje się jednocześnie od wyrządzania krzywd zarówno fizycznych, jak i psychicznych innym ludziom, a także skłania do głębszego zrozumienia kwestii związanych z eutanazją, samobójstwem oraz aborcją⁵⁷. Błogosławionego Carla Acutisa:

Szczególnie interesowała sprawa godności życia, również życia poczętego. Owego lata prowadził studia, które zlecił mu nauczyciel religii. Rzecz dotyczyła wspomagania rozrodu w świetle różnych doktryn. Wielkie wzburzenie wywołała w nim informacja, że produkowane w laboratoriach nadliczbowe embryony są zamrażane bądź wykorzystywane do prowadzenia eksperymentów medycznych⁵⁸.

Rozwinięty dziś na wielką skalę przemysł pornograficzny, wątki erotyczne obecne w licznych reklamach, grach, filmach, zachęcają odbiorców do podglądactwa, odzierając tym samym z wrażliwości, skromności, poczucia wstydu i szacunku do siebie i drugiej osoby ludzkiej⁵⁹. Dlatego bardzo ważne jest, by w świecie, w którym wartości (godność, czystość, skromność) często są spychane na dalszy plan, nie ulec perswazji i wybrać drogę „alternatywną”. Pójść w kierunku prawdziwej miłości, umiarkowania, szczerych i czystych relacji uczuciowych⁶⁰. Taką postawę promował Carlo Acutis.

Przywiązywał wielką wagę do czystości. Daleko mu było do bigoterii, ale dostrzegał w ludziach godność, którą należało pielęgnować, a nie deptać. Uważał, że człowiek nie powinien zbyt pochopnie oddawać się drugiemu

56 K. Denek, K. Przyszczykowski, R. Urbański-Korż, *Aksjologiczne podstawy edukacji*, Poznań–Toruń 2001, s. 167.

57 Tamże.

58 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 46.

59 M. Łobacz, *Telewizja – szanse i zagrożenia wychowawcze*, Tychy 2007, s. 125.

60 Benedykt XVI, *Droga pokory nie jest drogą rezygnacji, lecz odwagi* 2 IX 2007 – *Msza św. na błoniach w Montorso*, „L' Osservatore Romano”, 2007, nr 10/11, s. 9–11.

człowiekowi. Nieraz karmił przyjaciół, którzy nadmiernie się spieszyli albo bez troski odbywali stosunki przedmałżeńskie⁶¹.

Swoją postawą oraz podejmując otwarty dialog z rówieśnikami i dorosłymi wskazywał na szkodliwe, złe zachowania. Jego matka Antonia Salzano zapamiętała wiele sytuacji, kiedy zwracał uwagę kolegom, „którzy przechwalali się, że odwiedzają strony pornograficzne i czytają rzeczy, które uważał za «szkodliwe dla duszy», albo otwarcie przyznawali, że praktykują autoerotyzm”⁶². W innym miejscu matka Błogosławionego zapisała:

Pamiętam, że latem 2005 roku chodziliśmy w Asyżu na odkryty basen [...] W pewnej chwili (Carlo) poderwał się na równe nogi i podbiegł do ratownika. Po drugiej stronie basenu para młodych ludzi w wieku około szesnastu lat całowała się na oczach dzieci [...]. Ratownik natychmiast podszedł do nastolatków i kazał im przestać. Carlo taki już był: nie znosił wulgarności, zwłaszcza jeśli stawiała się udziałem niewinnych dusz⁶³.

Carlo Acutis – chłopiec niczym nieróżniący się od kolegów – stał się „autentycznym świadkiem, że Ewangelia może być całkowicie i dogłębnie przeżywana również przez nastolatka [...] nie zubaża młodości, lecz wręcz ją wzbogaca”⁶⁴. Ewangelizując, wychowywał, zapraszał innych do czynienia dobra, ponieważ pragnął, żeby umacniali lub odzyskiwali na nowo swoje człowieczeństwo.

Konkluzja

Współczesna kultura oraz edukacja, które odchodzą od transcendentnych wartości, nierzadko je negując, zmagają się z poważnym kryzysem, zagrażającym osobowemu wymiarowi człowieka. Niejednokrotnie młodzi ludzie podejmują działania uderzające w ich godność osobistą, pozwalają się uprzedmiotwić

61 A. Salzano-Acutis, P. Rodari, *Tajemnica*, s. 44.

62 Tamże, s. 45.

63 Tamże, s. 46.

64 M. M. Tiribilli, *Przedmowa*, s. 5–6.

oraz rezygnują z daru wolności, popadając w uzależnienia i różnego rodzaju zniewolenia⁶⁵. Opór przed duchowym wysiłkiem, refleksją nad sobą, poszukiwaniem sensu życia oraz przed wsłuchiwaniem się w to, co Bóg przekazuje ludzkości w *Piśmie Świętym*, modlitwie, literaturze chrześcijańskiej i nabożeństwach, a także brak zaangażowania w poszukiwanie Prawdy, Dobra i Mądrości Bożej, prowadzi do dehumanizacji i utraty chęci bycia człowiekiem.

Wieloaspektowy zakres aktywności błogosławionego Carla Acutisa (zapożyczkowej w dzieciństwie, kontynuowanej w wieku młodzieńczym), które wyrosły na fundamencie wiary i miały swój początek w działalności ewangelizacyjnej, harmonijnie generują ważne implikacje pedagogiczne.

1. Wychowanie do wartości, mających swe źródło w Dekalogu.
2. Ukazywanie autentycznych wzorów osobowych (Najwyższym odniesieniem Jezus Chrystus).
3. Rozwój osobowy poprzez służbę słabym i potrzebującym.
4. Promowanie dobra.
5. Przestrzeganie przed niemoralnym życiem (przy wykorzystaniu różnych metod: przykład, dialog, informacyjno-perswazyjne).

Rozwój osobowy człowieka – co potwierdził swym życiem Błogosławiony nastolatek z Mediolanu – domaga się ubogacenia w duchowe wartości, wykraczające poza doczesność i dążące ku Transcendencji⁶⁶.

Streszczenie: Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie postaci Carla Acutisa – „Bożego influencera” i pedagogicznego przesłania jego działalności ewangelizacyjnej. Błogosławiony chłopiec, wychowany w Mediolanie, jest inspiracją dla młodzieży żyjącej w pluralistycznym świecie wartości i światopoglądów, odczuwającej coraz większe zagubienie w sferze moralnej i duchowej. Życie Carla Acutisa ukazuje, że w dzisiejszych czasach można dostrzec filary, na których warto się oprzeć oraz wzory osobowe, które mogą wskazać właściwy kierunek życia – oparty na miłości, szacunku dla innych, wrażliwości na cierpienie osób biednych i pokrzywdzonych. Liczne zaangażowania Błogosławionego sprowadzały się przede wszystkim do działalności ewangelizacyjnej, która wноси

65 Z. Zdybicka, *Rola religii w kształtowaniu osobowego modelu kultury*, w: *W kierunku religijności*, red. B. Bejze, Warszawa 1983, s. 284.

66 W. Granat, *Życie wewnętrzne powołaniem każdego chrześcijanina*, „Ateneum Kapłańskie”, 85 (1975) z. 2, s. 195.

cenne implikacje pedagogiczne, jak wychowanie do wartości, wskazywanie wzorów osobowych, promowanie dobra czy przestrzeganie przed niemoralnym życiem.

Słowa kluczowe: Carlo Acutis, młodzież, wiara, ewangelizacja, wychowanie.

Bibliografia

- Benedykt XVI, *Droga pokory nie jest drogą rezygnacji, lecz odwagi* 2 IX 2007 – Msza św. na błoniach w Montorso, „L' Osservatore Romano”, 2007, nr 10/11, s. 9–11.
- Carlo Acutis Misjonarz 2.0, <https://www.youtube.com/watch?v=kC7mSAvc5Mc>, dostęp: 19.02.2025.
- Chrobak S., *Troska o ewangelizację młodzieży w działalności wychowawczej Jana Bosko*, „Studia Bobolanum”, 31 (2020) nr 1, s. 99–113, DOI:10.30439/2020.15.
- Cichosz W., *Biblijne wychowanie parenetyczne. Od pedagogiki do pedagogii*, „Studia Katechetyczne”, 8 (2012) s. 243–253.
- Cichosz W., *Pedagogia wiary we współczesnej szkole katolickiej*, Warszawa 2010.
- Denek K., Przyszczypkowski K., Urbański-Korż R., *Aksjologiczne podstawy edukacji*, Poznań–Toruń 2001.
- Dyczewski L., *Kultura polska w procesie przemian*, Lublin 1993.
- Granat W., *Życie wewnętrzne powołaniem każdego chrześcijanina*, „Ateneum Kapłańskie”, 85 (1975) z. 2 s. 195–209.
- K. N. Hattrup, *Bł. Carlo Acutis zostanie kanonizowany! Wydarzył się drugi cud*, <https://pl.aletia.org/2024/05/23/bl-carlo-acutis-zostanie-kanonizowany-wydarzyl-sie-drugi-cud>, dostęp: 17.02.2025.
- Nowakowska A., *Bł. Carlo Acutis – „Odnajdźcie Boga, a znajdziecie sens waszego życia”*, <https://twojradom.pl/blogoslawiony-carlo-acutis-odnajdzcie-boga-a-znajdziecie-sens-waszego-zycia/1230461>, dostęp: 10.02.2025.
- O wystawie Carla „Cuda Eucharystyczne”, <https://www.razemwdrodze.pl/carlo-acutis/180-o-wystawie-carla-cuda-eucharystyczne>, dostęp: 20.02.2025.
- Misiarz Ł., *Życiorys Carlo Acutisa pełen ciekawostek. Poznaj cytaty błogosławionego Carlo*, <https://zyciorysy.info/carlo-acutis/>, dostęp: 10.02.2025.
- Jan Paweł II, *Novo Millennio Ineunte*, Wrocław 2001.
- Łobacz M., *Telewizja – szanse i zagrożenia wychowawcze*, Tychy 2007.
- Ożóg T., *Kulturowe zagrożenia wychowawcze*, w: *Wychowanie chrześcijańskie a kultura*, red. M. Nowak, T. Ożóg, Lublin 2000, s. 167–188.
- Pedagogika. Leksykon* PWN, red. B. Milerski, B. Śliwowski, Warszawa 2000.
- Pragnął wszystkich zaprowadzić do Jezusa, „Miłujcie się”*, 2020, nr 3, s. 60–62.
- Rahner K., *Ryzyko chrześcijanina*, tł. T. Mieszkowski, Warszawa 1979.

- Salzano-Acutis A., Rodari P., *Tajemnica mojego syna. Dlaczego Carlo Acutis jest uznawany za świętego?*, tł. A. Gogolin, Kraków 2023.
- Skłodowski B., *Pedagogia czterech progów wiary w biblijnej katechezie dorosłych Mes-s'AJE*, „Rocznik Teologii Katolickiej”, 14 (2015) nr 1, s. 227–235.
- Skrzyniarz R., *Wzory i wzorce osobowe w pedagogice społecznej Jana Pawła II*, w: *Przewodnik pedagogiki społecznej Jana Pawła II*, t. 1: Człowiek, red. T. Bojarska-Szot, J. Szot, Zamość 2024, s. 153–187.
- Tiribilli M. M., *Przedmowa*, w: Gori N., *Eucharystia. Moja autostrada do nieba. Historia Carla Acutisa*, tł. J. Curyło, Kraków 2017, s. 5–6.
- Witkowski I., *Carlo Acutis: inspirująca biografia i najważniejsze cytaty*, <https://pksra-dom.pl/carlo-acutis-inspirujaca-biografia-i-najwazniejsze-cytaty>, dostęp: 21.02.2025.
- Zarembski Z., *Pedagogia wiary w nauczaniu Papieża Jana Pawła II*, „Ateneum Kapłańskie”, 142 (2004) z. 570, s. 221–237.
- Zdybicka Z., *Rola religii w kształtowaniu osobowego modelu kultury*, w: *W kierunku religijności*, red. B. Bejze, Warszawa 1983, s. 283–295.